

Силабус
навчальної дисципліни
Біблія і література
2023-2024 навчальний рік

Освітня програма «Філологія. Українська мова та література»
Спеціальність 035.01 Українська мова та література
Галузь знань 03 Гуманітарні науки
Рівень вищої освіти другий (магістерський) рівень вищої освіти

Викладач Ольга НОВИК

Обсяг курсу на поточний навчальний рік:

Кількість кредитів / годин	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Звітність
6 / 180	24	24	132	Залік

Семестр: осінній

Мова навчання: українська

Ключові слова: Біблія, Святе письмо, дітература, ТСО.

Мета та завдання курсу:

Метою викладання навчальної дисципліни «Український романтизм» на другому (магістерському) рівні вищої освіти є ознайомлення слухачів з особливостями побутування сюжетів і образів Біблії в літературі

Завданнями курсу є розкрити зміст Святого Письма, з'ясувати жанровий склад Книги Книг, її наративну модель, пояснити значення і функції біблійних образів у літературних творах різних культурних епох, навчити студентів розуміти специфіку інтертекстуального діалогу певного автора з Біблією, формування дослідницького інтересу до традиції в літературі, вдосконалення вмінь аналізу художнього тексту, розширення світогляду здобувачів освіти.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент буде **знати:**

визначений програмою навчальний матеріал;

зміст Святого Письма та його жанровий склад;

основні закономірності рецепції Біблії в літературі різних епох;

літературознавчий інструментарій для тлумачення й аналізу інтертекстуального діалогу автора з

Біблією

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент буде **вміти:**

- пояснити значення та функції біблійних образів у літературних творах різних культурних епох, осягати естетичну природу та пізнавальний, виховний, розвивальний потенціал літератури для дітей як органічної складової української літератури;
- застосовувати набуті знання у практичних цілях свого дослідження та у педагогічній діяльності;
- проводити аналіз рецепції біблійних образів у конкретних текстах;
- експлікувати й аналізувати певний образ у дискурсному розгортанні;
- пояснювати залежність тлумачення певного образу від часу, епохи, автора, напрямку і т. ін.

Компетентності та програмні результати навчання:

Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач	Програмні результати навчання
<p>ІК. Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми в галузі лінгвістики і літературознавства в процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.</p> <p>ЗК 1. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.</p> <p>ЗК 3. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.</p>	<p>ПРН 1. Оцінювати власну навчальну та науково-професійну діяльність, будувати і втілювати ефективну стратегію саморозвитку та професійного вдосконалення.</p> <p>ПРН 2. Упевнено володіти державною та іноземною мовами для реалізації письмової та усної комунікації, зокрема в ситуаціях професійного й наукового спілкування; презентувати результати досліджень державною та іноземною мовами.</p>

<p>ЗК 7. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.</p> <p>ЗК 8. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.</p> <p>ЗК 11. Здатність проведення досліджень на належному рівні.</p> <p>СК 2. Здатність осмислювати літературу як полісистему, розуміти еволюційних шлях розвитку вітчизняного і світового письменства.</p> <p>СК 5. Усвідомлення методологічного, організаційного та правового підґрунтя, необхідного для досліджень та/або інноваційних розробок у галузі філології, презентації їх результатів професійній спільноті та захисту інтелектуальної власності на результати досліджень та інновацій.</p> <p>СК 7. Здатність вільно користуватися спеціальною термінологією в обраній галузі філологічних досліджень.</p> <p>СК 8. Усвідомлення ролі експресивних, емоційних, логічних засобів мови для досягнення запланованого прагматичного результату.</p>	<p>ПРН 5. Знаходити оптимальні шляхи ефективної взаємодії у професійному колективі та з представниками інших професійних груп різного рівня.</p> <p>ПРН 6. Застосовувати знання про експресивні, емоційні, логічні засоби мови та техніку мовлення для досягнення запланованого прагматичного результату й організації успішної комунікації.</p> <p>ПРН 8. Оцінювати історичні надбання та новітні досягнення літературознавства.</p> <p>ПРН 9. Характеризувати теоретичні засади (концепції, категорії, принципи, основні поняття тощо) та прикладні аспекти обраної філологічної спеціалізації.</p> <p>ПРН 10. Збирати й систематизувати мовні, літературні, фольклорні факти, інтерпретувати й перекладати тексти різних стилів і жанрів (залежно від обраної спеціалізації).</p> <p>ПРН 12. Дотримуватися правил академічної доброчесності.</p> <p>ПРН 14. Створювати, аналізувати та редагувати тексти різних стилів та жанрів.</p> <p>ПРН 15. Обирати оптимальні дослідницькі підходи й методи для аналізу конкретного лінгвістичного чи літературного матеріалу.</p> <p>ПРН 16. Використовувати спеціалізовані концептуальні знання з обраної філологічної галузі для розв'язання складних задач і проблем, що потребує оновлення та інтеграції знань, часто в умовах неповної/недостатньої інформації чи суперечливих вимог.</p>
--	---

Зміст курсу:

Модуль 1. Загальні поняття про Святе Письмо.

Структура Біблії. Мови Біблії. Старозавітний та Новозавітний зводи. Притча як форма повчання. Чуда Ісуса Христа: тематичний поділ. Картини кінця світу в «Апокаліпсисі» Івана Богослова.

Історія тексту Біблії. Переклади Біблії. Побутування в Україні.

Модуль 2. Поняття про апокрифи.

Апокрифи: жанр, вивчення. Праці Івана Франка про апокрифи.

Історія церкви.

Вплив апокрифів на літературу. Традиційні сюжети та образи з апокрифічної літератури в письменстві XIX-XXст..

Модуль 3. Біблія в українській літературі X-XVIII століть.

Функціонування біблійних текстів у культурі Середньовіччя. Жанри, цитування, богослужіння.

Полемічна література.

Біблійні сюжети та образи в літературі Бароко. Церковна політика Гетьманщини. Гетьман Іван Мазепа. «Козацьке бароко». Метафізична барокова поезія Кирила Транквіліона Ставровецького, Лазаря Барановича, Івана Максимовича. Збірка «Богослужіння».

Біблійний текст у шкільній драматургії.

Біблія і Григорій Сковорода.

Модуль 4. Основні підходи до тлумачення Святого Письма в українській літературі XIXст..

Богородичні мотиви в поезії. Романтизм і Біблія.

Віршовані біблійні тексти. Пантелеймон Куліш: «Мусійові (Мойсейові) пісні, книга Йова, Товитові словеса, Псалтир, поетика Пісні над Піснями («Хуторянка»). Тарас Шевченко «Ісайя, глава 35», «Во Іудеї, во дні они», «Царі», «Осії, Глава IV», «Марія» тощо.

Біблійні теми та мотиви в Івана Франка («Смерть Каїна», «Мій Ізмарагд», «З книги пророка Єремії», «Мойсей» тощо), Лесі Українки («Самсон», «Вавілонський полон», «На руїнах» тощо), Панаса Мирного й Івана Білика «Хіба ревуть воли, як ясла повні» – назва ремінісценція біблійного: «Де немає волів, там ясла порожні» (Соломонові приповіді, XIV, 4).

Модуль 5. Біблійні образи в літературі першої половини XX століття.

Біблійні мотиви в творчості письменників ХХ століття: П. Тичини.
 Біблійні легенди в творчості Наталени Королеви.
 Історія про перебування Ісуса Христа в Гетсиманському саду в романі Івана Багряного «Сад Гетсиманський».

Роман Уласа Самчука «Марія»: біблійні образи та їх інтерпретація.

Модуль 6. Біблійні мотиви в літературі другої пол. ХХ століття –поч.ХХІст..

Біблійні сюжети та образи в творах І. Драча, Л. Костенко, І. Жиленко та інших поетів другої половини ХХст.

Соцреалістична трансформація біблійних мотивів та образів.

Образи Святого Письма в постмодерній літературі.

Літературознавчі дослідження художньої рецепції Святого Письма.

Методи навчання: практичні заняття, на яких матеріал пояснюється і обговорюється, домашні завдання; самостійна робота.

Політика курсу (особливості проведення навчальних занять): від студента очікується здатність відповідати на питання за вивченим матеріалом, обговорення дискусійних питань, виконання практичних завдань, самостійної роботи

Технічне й програмне забезпечення/обладнання, наочність: персональний комп'ютер, проєктор, екран/інтерактивна дошка.

Система оцінювання та вимоги:

Оцінювання знань студентів здійснюється на основі результатів поточного та підсумкового контролів. Підсумкова оцінка є сумою балів набраних під час поточного та підсумкового контролів і вираховується за 100-бальною шкалою.

Поточний контроль здійснюється під час практичних занять. При оцінюванні на практичних заняттях враховується активна участь студентів у занятті, здатність відповідати на питання за вивченим матеріалом, обговорення дискусійних питань, виконання практичних завдань, самостійної роботи.

Підсумковий контроль відбувається у формі заліку, який може виставлятися за результатами поточного оцінювання, якщо студент погоджується з оцінкою за набраними балами.

Таблиця 1. Максимальна вага поточного та підсумкового контролю у балах

Вид контролю	Максимальна вага поточного та підсумкового контролю у балах	Частина підсумкової оцінки у балах	Підсумкова оцінка
Поточний контроль			
Практичні заняття	60		
Самостійна робота	40		
Підсумковий контроль			100
Залік	100	100	

**Таблиця 2. Розподіл набраних студентом балів під час поточного контролю
 Практичні заняття**

Види робіт	Кількість набраних балів						
	FX	F	E	D	C	B	A
ПЗ 1	0,3	0,5	1	1,5	2	2,5	3
ПЗ 2	0,3	0,5	1	1,5	2	2,5	3
ПЗ 3	0,3	0,5	1	1,5	2	2,5	3
ПЗ 4	0,3	0,5	1	1,5	2	2,5	3
ПЗ 5	0,3	0,5	1	1,5	2	2,5	3
ПЗ 6	0,3	0,5	1	1,5	2	2,5	3
ПЗ 7	0,3	0,5	1	1,5	2	2,5	3
ПЗ 8	0,3	0,5	1	1,5	2	2,5	3
ПЗ 9	0,3	0,5	1	1,5	2	2,5	3
ПЗ 10	0,3	0,5	1	1,5	2	2,5	3
ПЗ 11	0,3	0,5	1	1,5	2	2,5	3
ПЗ 12	0,3	0,5	1	1,5	2	2,5	3
ПЗ 13	0,3	0,5	1	1,5	2	2,5	3

ПЗ 14	0,3	0,5	1	1,5	2	2,5	3
ПЗ 15	0,3	0,5	1	1,5	2	2,5	3
Максимальна кількість набраних балів	4,5	7,5	15	22,5	30	37,5	45

Максимальна кількість балів, яку можна отримати на практичних заняттях – 45 балів (за умови виконання всіх видів роботи, передбачених планом практичного заняття).

Таблиця 3. Розподіл набраних здобувачем балів під час контролю самостійної роботи

Самостійна робота	Кількість набраних балів						
	FX	F	E	D	C	B	A
ЗМ 1	0,08	0,17	0,25	0,3	0,33	0,38	0,42
ЗМ 2	0,08	0,17	0,25	0,3	0,33	0,38	0,42
ЗМ 3	0,08	0,17	0,25	0,3	0,33	0,38	0,42
ЗМ 4	0,1	0,17	0,25	0,3	0,33	0,38	0,42
ЗМ 5	0,1	0,17	0,25	0,3	0,33	0,38	0,42
ЗМ 6	0,08	0,17	0,25	0,3	0,33	0,38	0,42
ЗМ 7	0,08	0,17	0,25	0,3	0,33	0,38	0,42
ЗМ 8	0,08	0,17	0,25	0,3	0,33	0,38	0,42
ЗМ 9	0,1	0,17	0,25	0,3	0,33	0,38	0,42
ЗМ 10	0,1	0,17	0,25	0,3	0,33	0,38	0,42
ЗМ 11	0,1	0,17	0,25	0,3	0,33	0,38	0,42
ЗМ12	0,08	0,17	0,25	0,3	0,33	0,38	0,42
Максимальна кількість набраних балів	1	2	3	3,5	4	4,5	5

10. Методичне забезпечення

Навчально-методичний комплекс дисципліни, презентації.

11. Рекомендована література

Базова

1. Абрамович С. Біблія та формування сакрального простору європейської митецької культури : монографія. Київ : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2011. 150 с.
2. Антофійчук В.І. Євангельські образи в українській літературі ХХ століття. Монографія. Чернівці : Рута, 2001. 336 с.
3. Антофійчук В.І. Образ Іуди Іскаріота в українській літературі. Чернівці : Рута, 1999. 104 с.
4. Антофійчук В.І., Нямцу А.С. Євангельські мотиви в українській літературі кінця ХІХ – ХХ ст. Чернівці : Рута, 1996. 208 с.
5. Бетко І. Біблійні сюжети і мотиви в українській поезії ХІХ – ХХ століття: Монографічне дослідження. Зелена гора - Київ, 1999. 160 с.
6. Біблія, або Книги Святого Письма Старого й Нового Заповіту / Переклад І.Огієнка. Б.м.: Видання Українського біблійного товариства, 1993.
7. Ісиченко Ігор, архієп. Історія Христової Церкви в Україні. 5-е вид. Харків: Акта, 2013. 760 с.
8. Sacrum Біблія в українській літературі / за ред. І.Набитовича. Lublin, 2008. 810 с.
9. Сулима В. Біблія і українська література. Навчальний посібник. Київ : Освіта, 1998. 400 с.
10. Фрай Н. Великий код: Біблія і література. Львів: Літопис, 2010. 362 с.

Допоміжна література

1. Mc Connell F. The Bible and the Narrative Tradition. Oxford : Oxford University Press, 1986. 152 p.
2. Бетко І. Біблійні сюжети і мотиви в українській поезії ХІХ початку ХХ століття. Зелена Гора – Київ, 1999.
3. Біблія і культура. Збірник наукових статей. Чернівці, 2000-2009. Вип. 1-11.
4. Брайчевський М. Ю. Утвердження християнства на Русі. Київ, 1989.
5. Геллей Г. Біблійний довідник. Торонто, 1985.

6. Головащенко С. Біблієзнавство. Київ . : Либідь, 2001. 496 с.
7. Демчук О. Іван Франко і Біблія. *Українська мова й література в середніх школах, гімназіях та колегіумах*. 2006. №6. С. 33–42.
8. Дорошенко Д. Короткий нарис історії християнської церкви. Вінніпег, 1970.
9. Дрозд Л. Сміслові наповнення образу Ісуса Христа в поетів "празької школи". *Дивослово*. 2005. №8. С. 64-69.
10. Жовніренко Б. Образ Бога в творчості Івана Величковського і Василя Стуса. *Слово і час*. 2000. №6. С. 21–28.
11. Закон Божий (будь-яке видання).
12. Залеська-Онишкевич Л. М. Л. Роль Великодня у «Патетичній сонаті». *Слово і час*. 1991. №9. С.48 – 53.
13. Ісіченко Ігор, архієп. Перло многоцінне Кирила Транквіліона-Ставровецького як феномен української барокової релігійної культури. *Кирило Транквіліон-Ставровецький – проповідник Слова Божого / Упор. Богдани Криси, Дарії Сироїд*. Львів: Вид-во УКУ, 2017. С. 209-223.
14. Ісіченко Ігор, архієп. Конотаційна перспектива євангельського тексту в пасійних проповідях Антонія Радивиловського. *Слово і час*. 2017. № 2 (674). С. 54-68.
15. Ісіченко Ігор, архієп. Топос полум'я в поетичному коді «Саду божественних п'єсней» Григорія Сковороди. *Літературознавчий дискурс від бароко до постмодерну: Колективна монографія / Упор. Н. Левченко*. Київ; Люблін; Харків: Майдан, 2020. С. 321-328.
16. Історія православної церкви в Україні: Збірка наукових праць. Київ, 1997.
17. Історія релігії в Україні: Навчальний посібник / За ред. А. М. Колодного, П. Л. Яроцького. Київ, 1999.
18. Кассиан (Безобразов), еп. Лекции по Новому Завету. Евангелие от Матфея. Paris, 2003. 168 с.
19. Кудасевич Й. Богословсько-практичне введення до Святого Письма. Львів : Свічадо, 1994. 135 с.
20. Лановик З. Художня природа біблійних текстів. *Зарубіжна література*. 2006. №29. С. 18-21.
21. Ленська С. Образ Богородиці в українській поезії ХХ століття. *Всесвітня література та культура в навчальних закладах України*. 2010. №1. С.2-7.
22. Мень О. Син людський. Львів : Свічадо, 1994. 328 с.
23. Найдан М. Фольклорні, релігійні та літературні мотиви в поемі М. Рильського «Жага». *Слово і час*. 1998. 6. С. 6-11.
24. Нямцу А. Мир Нового Завета в литературе. Черновцы: Рута, 1998. 108 с.
25. Образ Христа в українській культурі. 2-е вид. Київ : Академія, 2003. 200 с.
26. Пелешенко Ю. Біблія і українська література. *Українська мова та література*. 1998. №41. С. 12.
27. Полный православный богословский энциклопедический словарь : В 2 т. Москва: Концерн «Возрождение», 1992. Т.1–2.
28. Святе Письмо Старого й Нового Заповіту /Переклад І. Хоменка. Рим : Вид-во о.Василиян, 1963.
29. Скорина Л. Біблія та українська література: (особливості вивчення теми). *Українська мова та література*. 2008. №33-34. С. 12-26.
30. Словарь Нового Завета: Мир Нового Завета. Москва: Библейско-богословский институт апостола Андрея, 2010. 960 с.
31. Словник біблійного богослов'я. Львів : Місіонер, 1996.
32. Слоновьська О. Біблійні образи і сюжети в творчості Ліни Костенко. *Українська література в загальноосвітній школі*. 2010. № 5. С. 26.
33. Сулима В. Біблійні концепти і проповідницька традиція української літератури : (на прикладі концепту води). *Слово і час*. 2007. №12. С. 3-14.
34. Сулима В. Біблійні псалми. *Дивослово*. 1999. №7. С. 59-63.
35. Сулима В.І. Біблія і українська література. Київ, 1998. 400 с.
36. Хомич Я. Історія розп'яття: новозавітні мотиви в українській поезії ХХ століття. *Українська мова і література*. 2006. №3-4. С. 19–22.
37. Яковина О. Благовіщення та образ Богородиці в церковній традиції і в поемі Тараса Шевченка "Марія". *Слово і час* : Науково-теоретичний журнал. 2010. № 3. С. 39-46
38. Яременко В. І. "Во іудеї во дні они...": біблійна та священна історія у творчості Тараса Шевченка за історіософським дискурсом. *Український історичний журнал : Науковий журнал*. 2014. № 2. С. 30–49.

12. Інформаційні ресурси

1. Бібліотека БДПУ (www.bdpu.org/library)
2. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського (<http://www.nbuv.gov.ua>)
3. Ізборник. Історія України IX–XVIII ст. Першоджерела та інтерпретації. <http://litopys.org.ua/>
4. Медієвіст – українська латиномовна література. <http://medievist.org.ua/>

5. Сторінка-вхід до різних біблійних ресурсів: <http://www.pages.ivillage.com/bc/gvz1/internet.html>
6. Російський гіпертекст Біблії <http://www.xc.org/hyprbibl/>
7. Короткий біблійний словник <http://www.nd.edu/~theo/glossary/books.htm>
1. Українське біблійне товариство: <https://www.ukrbs.org/>